

2025-06-13

u.remissvar@regeringskansliet.se

u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Dnr U2025/00630

Remissvar avseende betänkandet Kunskap för alla, betänkande av läroplansutredningen (SOU 2025:19)

Sverigefinländarnas delegation delar utredningens uppfattning om att det behövs ett helhetsgrepp på läroplaner och kursplaner samt att statens ansvar behöver bli tydligare i skolans styrdokument. Det är viktigt att lärarens roll i undervisningen förstärks och att lärarnas administrativa börda minskar. Att föräldrarnas inflytande i skolans professionella verksamhet tonas ner och samverkan med vårdnadshavare tonas fram är ytterligare ett steg mot rätt riktning för lärare.

Vi anser att det vore även nödvändigt att se över och reglera rektorernas arbetsvillkor, arbetsuppgifter, skolans organisationsstrukturer samt förutsättningar för rektorns autonomi, för att få bukt med den omfattande rektorsomsättningen i dagens skola. En kartläggning av rektorernas befintliga arbetsuppgifter inför den nya läroplanens införande vore en bra början.

Vi vill även lyfta fram felaktigheter när det gäller texter där nationella minoriteter nämns.

Sveriges fem nationella minoriteter

De fem nationella minoritetsspråken i Sverige –finska, meänkieli, romani chib, jiddisch och samiska, är en del av det gemensamma svenska kulturarvet en levande del av det svenska samhället. Det allmänna har ett särskilt ansvar att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och främja möjligheterna för minoriteterna att behålla och utveckla sin kultur. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Följande stycken om bildning i förslaget på inledande delar presenterar bristfälliga fakta av det svenska kulturarvet. Principer och motivationer är varierande i olika stycken. Utredaren skriver följande under de olika styckena:

2. Skolans uppdrag

Under rubriken Skolan står för kunskap och bildning avslutas det första stycket med en

mening om att ” skolan ska förmedla kunskaper om det svenska, nordiska och västerländska kulturarvet samt de nationella minoriteterna. I Lgr 22 skrivs det ut att de nationella minoriteterna är judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar. Vi har bedömt att detta inte behöver skrivas ut eftersom det redan anges bland annat i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt att det bör framgå i kursplaner där det är relevant.”

4.3.2 Ett antal principer har legat till grund för utredningens förslag på inledande delar i en ny läroplan för grundskolan

I djupare mening är utbildning och fostran en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk och kunskaper- från en generation till nästa. Därför ska skolan förmedla de med beständiga kunskaper som utgör en gemensam referensram i det svenska samhället och som ligger till grund för elevernas bildning. Till detta hör kunskaper om vårt svenska, nordiska och västerländska kulturarv samt om de nationella minoriteterna.

11.9.1.Förändrade inledande delar och det integrationspolitiska målet

Utredningens förklaring till samma text. Den del av det integrationspolitiska målet handlar om kulturell integration relaterar till följande stycke om bildning i förslaget på inledande delar i en ny läroplan för grundskolan:

”I djupare mening är utbildning och fostran en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk och kunskaper- från en generation till nästa. Därför ska skolan förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör en gemensam referensram för alla i det svenska samhället och som ligger till grund för elevernas bildning -. Till detta hör kunskaper om vårt svenska, nordiska och västerländska kulturarv samt de nationella minoriteterna.”

Vi föreslår

Vi anser att samtliga dessa beskrivningar av det svenska kulturarvet är felaktiga och utredningens hänvisning till kulturell integration, som är rent av ett lagbrott mot Lag (2009:724) om nationella minoriteter där det i §4 framgår att ”det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur”.

Texten bör därmed korrigeras till följande formulering av text i ovannämnda inledande delarna i en ny läroplan för grundskolan:

*I djupare mening är utbildning och fostran en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk och kunskaper- från en generation till nästa. Därför ska skolan förmedla de med beständiga kunskaper som utgör en gemensam referensram för alla i det svenska samhället och som ligger till grund för elevernas bildning -. Till detta hör kunskaper om vårt gemensamma svenska kulturarv som **de fem nationella minoriteternas (judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar) kulturarv är en del av, samt nordiska och västerländska kulturarv.***

Modersmål

8.1.5. Hur digital kompetens skrivs fram i grundskolans kursplaner i dag i ämnet modersmål:

Åk 1–3 inget innehåll. Åk 4–6 Muntliga presentationer och muntligt berättande med

anpassning till olika mottagare. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Åk 7–9 inget innehåll.

Våra synpunkter

Det är svårt att se någon mening med beskrivningen av den digitala kompetensen i modersmål när ämnet undervisas även med distansutbildning samt att UR har väl balanserade lektioner med innehållet i hela kursplanen tillgängliga digitalt. Den digitala kompetensen i modersmål borde ses över på allvar.

Timplaneändringar

De sverigefinska minoritetsorganisationerna är oroad över regeringens direktiv att inte inkludera förslag om timplaneändringar i utredningen *Kunskap åt alla (SOU 2025:19)* och frågar om regeringens avsikt är att inkludera nationella minoritetsspråk i skolans reguljära timplaner i läroplan 2028?

Frågan om reglering av undervisningstid har varit aktuell sedan *SOU 2017:19, Nationella minoritetsspråk i skolan*, med professor Jarmo Lainio som utredare. I kapitlet Minsta garanterad undervisningstid ska införas för ämnet (modersmål) nationellt minoritetsspråk skriver utredaren att:

- * Den nuvarande ordningen för reglering av undervisningstimmar leder inte till likvärdiga förhållanden
- * Den nuvarande undervisningen i nationella minoritetsspråk främjar inte språkens överlevnad
- * Den minsta garanterade undervisningstiden måste vara betydligt högre än de timmar som för närvarande ges
- * Regleringen av undervisningstiden har positiv inverkan på ämnet och ämnesutvecklingen.

Utredningen *På språklig grund (SOU 2025:9)* bedömer att *Utredningen För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering -modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet (SOU 2019:18)* presenterar en rad angelägna förslag och bedömningar. Ett av förslagen är att ämnet modersmål ska regleras i timplanen.

Länsstyrelsen i Stockholm har i sin uppföljning för 2024 rekommenderat till regeringen att modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk inkluderas i skolans reguljära timplaner med en fastställd minsta garanterad undervisningstid. Fortfarande år 2025 är undervisningstiden oreglerad. Den befintliga undervisningstiden varierar mellan 20 minuter och 3 timmar, vanligast är 40 minuter eller en timme om en lämplig lärare finns tillgänglig.

Vi föreslår

vidare att benämningen *lämplig lärare* ändras till benämningen *lärare med adekvat kompetens tills modersmålslärare*.

Andra pedagogiska synpunkter

Utredningen tar ett helhetsgrepp på läroplaner och kursplaner. Undervisningen ska utgå från begreppen (grundläggande) kunskaper, färdigheter och förhållningssätt.

Utredningen utgår från en konkret, grundläggande kunskapssyn som enligt vår mening passar bra mot lågstadiets behov och har under senare år saknats till en stor del. På mellanstadiet börjar komplexiteten av texttyper och matematiska tankemönster breddas och begreppen bli något mer komplexa genom det ökade antalet ämnen i undervisningen. En mer reflekterande kunskapssyn kunde därför vara givande. På högstadiet får eleverna möta abstrakta begrepp med olika tankemönster och behöver utveckla sina egna reflektioner för att senare kunna möta ingången till gymnasial utbildning på lagom progressionsnivå med en känsla av igenkännande kontinuitet. Kontinuitet är en av förutsättningarna för progression. Stadiebyten inom grundskolan handlar mycket om att få till kontinuitet i lärandet.

Våra synpunkter

Förhållningssätt som grundas i barndomen är avgörande för livskvalitet och hälsa. Tidiga upplevelser ackumuleras till ofta omedvetna attityder som i tid mognar till förhållningssätt.

Därav anser vi det vara viktigt att utgå från en uppmuntrande modell i undervisningen och inte använda de två bedömningskriterierna *Godtagbara kunskaper* och *Ännu inte godtagbara kunskaper* för elever i åk 1–4. Speciellt när elever som inte nått en godtagbar nivå blir mer synliga med tydligare mål. En 6-åring bör inte utsättas för att inte ha nått godtagbara kunskaper. De väl beprövade screeningsmaterialen såsom *Jacobsons Bokstavskedjor*, *Läskedjor* och *Meningskedjor* kan rädda en dyslektiker från fyra års inte ännu godtagbara kunskaper.

Vi delar utredningens rekommendation att staten borde överväga utökade kompetensutvecklingsinsatser inom området grundläggande läs- och skrivundervisning.

Stockholm 2025-06-13

Heli Lindström, vice ordförande

SverigeFinländarnas delegation

SverigeFinländarnas delegation är en paraplyorganisation för den nationella

minoriteten sverigefinnar och andra organisationer med anknytning till Finland som

inte ingår i de nationella minoriteterna i Sverige. Delegationen verkar på riksplånet, medan dess 25 medlemsorganisationer arbetar på lokal och regional nivå. Till delegationens ansvarsområde hör generella och principiella frågor som rör finska språket, sverigefinnarna samt de nationella minoriteternas ställning och rättigheter i Sverige.

Våra medlemsorganisationer: Axevalla folkhögskola, Finlandsinstitutet, Finlandssvenskarnas Riksförbund i Sverige, Finska pensionärernas riksförbund i Sverige, Förbundet Skogsfinnarnas Intressen i Sverige, Föreningen för Sverigefinska skribenter, Kalevalaiset, Kulttuuri.se, Nätverket för finska behandlare inom BUP, Rusuvilina, Skogsfinska riksorganisationen, Suomiart, Svenska kyrkans sverigefinska arbete, SverigeFinländarnas arkiv, Sverigefinska Amatörteaterförbundet, Sverigefinska antidiskrimineringsnätverket SVAN, Sverigefinska högskolenätverket, Sverigefinska kulturföreningen (UusiTeatteri), Sverigefinska pensionärer, Sverigefinska rektorer, Sverigefinska riksförbundet, Sverigefinska Synskadadeförbundet, Sverigefinska ungdomsförbundet, Sverigefinskt kvinnoforum, Traditionförening Eklövet Sverige.